

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken legalább egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 frt, félévre 2 frttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értéküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ (Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz), a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ (Gamauf Vilmos, e. titkárhoz) ezimzendő.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Lapfelügyelő bizottság: **Paget János** elnök; **Berde Áron**, **b. Huszár Sándor**, **Mina János**, **Nagy Ferencz**, **Szabó Samu**, **Szentgyörgyi József**.

Ugarkényszer és ugarlegelő.*)

Hogy a tervbe vett új adónemek el lesznek-e fogadva vagy nem, a felett törvényhozó testületünk fog határozni, a tiszteletteljesen alólirott erdélyi gazdasági egyesület azonban illetékesnek tartja magát oda utalni, hogy ha az adók általában véve fokoztatnak, legalább ez alkalommal a földnek szabad használata is minden oldalról kellően biztosított, miután különben is csak ezt tekinthetjük az adóképesség alapfeltételének.

Daczára annak, hogy más országokban is a földbirtok eldarabolását, a tagcsítás hiányát észlelhetjük, ez országok régóta megmenekedtek az ugar-gazdaság és ugarkényszer hátrányaitól! Igaz, hogy az 1871-iki LIII. t. cz 38. §-a nálunk is azt mondja, hogy a volt jobbágyoknak a volt földesurak, ezeknek viszont a volt jobbágyok földjein legeltetni tilos, azonban e §-nak még sem lehet teljes érvényt szerezni, ha csak a magas kormány általánosan kötelező rendeleteket nem bocsát ki, melyek az ugarlegelőt szabályozni lesznek hivatva, mely alkalommal igénytelen nézetünk szerint azon vezérelyből történék a kiindulás, hogy a földnek bevetés általi értékesítése a csupán legeltetési használat fölé helyeztessék, mire nézve tényleg minden cultur-állam kellő biznysággal is szolgál.

Igaz ugyan, hogy jelenlegi adórendszerünk a háromnyomású gazdaságon alapszik, az adó azonban emelve lett és emelteni fog, és valamint a mostani adókules az állam bevételeire nézve káros lehet, úgy a fennálló ugarkényszer a földbirtokosra nézve még nagyobb hátrányokkal bír, melyek annál elviselhetlenebbek, mert a mostani, az ugarkényszer által feltételezett gazdálkodási rendszer, a birtokost minden irányban korlátozza; így p. o. oly növény művelését, melynek kifejlődésére több év szükséges, teljesen lehetetlenné teszi. A fennálló viszonyok között gyümölestenyésztést üzni nem lehet, okszerű állattenyésztés nem gyakorolható, a lóhertermelés keresztül nem vihető, mert mindennek az-ugarlegelő utját állja. A község annyi marhát tart az ugaron, a mennyi neki tetszik, és ha az idegen földek használatától eltiltatik, számtalan surlódás és per támad, míg végre hosszas húza-vona után minden mégis csak a régiben marad, úgy, hogy Erdélyben ily körülmények mellett a gazdasági haladást bármely tekintetben csak szóba is hozni nevetségesnek tűnik fel.

Sokan azon nézetben vannak, hogy az ugarkényszer-szülte hátrányok csakis tagosítás által szüntethetők meg; de ily felfogású állításnak erélyesen ellent kell mondanunk, sőt oda kell utalnunk, hogy a föld szabad használata jogi államban tulajdonképen magától értetődik és a birtokrészek összetevésével — tagosításával — semmiféle összefüggésben sem áll!

*) Az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmányának a nmlgu őszminiszteriumhoz intézett kérvénye. (1874. december 21-ől kelteve.) Szerk.

Az a kérdés már most: eszközölhető-e a tagosítás mindenütt? megtörténhetik-e rövid idő alatt? és ha „nem“, miképpen lehessen segíteni?

A tagosítás első sorban csak ott eszközölhető, hol az azt kérelmező (egyres vagy birtokosság) a földeknek, t. i. szántó és rétnak egy harmadrészét tulajdonul bírja.

Valjon Erdélyben ennek alapján mindenütt kivihető-e ez?

Nagyon kevés földbirtokos van azon helyzetben, hogy községe földjeinek harmadrészét bírja, ennél fogva nem is kérheti a tagosítást, a közbirtokosságot pedig egyetértésre bírni alig lehet; a legtöbb határnak alakulása korántsem egyforma, lapály, völgy, domb és hegy váltakoznak, a talaj egy része az erdőirtás következtében csuszamodik, a vízmosások folyton nagyobb terjedelmet nyernek stb., egy szóval Erdély sok községében a tagosítás alkalmával a talajnak igazságos osztályozását vagy épen nem, vagy csak nagyon nehezen lehetne keresztülvinni! Ezenkívül az öröklött földhöz való ragaszkodás, mint tudva van, igen nagy; valamint azon balhit, hogy a földek fel- és elcseserítésénél az illetők csalatkozni fognak, nem csak a kis gazdák, de a közép birtokosok körében is nagyon el van terjedve.

Ehhez járul, hogy azon állítólagos előnyök, melyek szétdarabolt birtok mellett jég, égháboru és vízáradások alkalmával kivált hegyes vidékeken mutatkoznak és melyeket okszerű gazda megezáfolni képes lenne, a kis- és közép birtokos szerint elvitázhatlanok. Megengedve azonban még azt is, hogy a tagosításnak előnyét mindenki elismeri, mégis be kell vallanunk, hogy az ilyenü birtokrendezés a sok ezer községben csak nagyon hosszú idő múlva lesz kivihető és ha az Erdélyben 1850. óta tagosított községeknek csekély számát a tagosítatlan határokkal és az azóta elmúlt huszonnégy évvel matematikai arányba állítjuk, — azt fogjuk látni, hogy a tagosítás teljes bevezetéséig még néhány emberélet fog lefolyni, főleg akkor, ha továbbra is oly adminisztráció fog fennállani, mely épen az ügyvezetés tekintetében nem ritkán nagyon is homályos fogalmakkal bír. — Ehhez járul, hogy a tagosítási peres eljárás is nagyon hiányos, hosszadalmas és költséges, még két egybehangzó itélettel szemben is egy

harmadik fellebbezés van megengedve, mindezeknél fogva e perek — egészen eltekintve a megbízható mérnökök csekély számától — aránytalanul hosszú ideig tartanak és oly nagy költséget okoznak, melyet — a közép birtokos legalább — fedezni sem képes. Ezek nyomán elvitázhatlan tény gyanánt constatálhatjuk azt, hogy a tagosítást korántsem lehet oly rövid időszakban végrehajtani, mely lehetőségessé tenné azt, hogy a birtokviszonyok a jelen nemzedékre nézve teljesen rendeztetnének. Hozzá járul ehhez továbbá, hogy a községi lakosok oly nagy ellenszenvvel viseltetnek a tagosítás irányában, hogy többnyire csakis karhatalommal lehet keresztülvinni és a tagosítást kérelmező birtokos nem ritkán azon veszélyben forog, hogy épületei, készletei felgyújtatnak, mint ez közelebb Aranyosszéken újból is előfordult.

Ha tehát a tagosítás nem lesz mindenütt keresztülvihető, mert az arra szükséges harmadrész birtokot kimutatni nem lehet, ha továbbá a tagosítással járó előnyök korántsem találtak még általános elismerésre; ha tehát a földek összetevése békés uton lehetetlen és perre kerül; ha ily per a mérnökök csekély száma és a törvénykezés lassu menete miatt nagyon hosszantartó, úgy, hogy egy emberéletet haladó időbe fog telni, míg az egész országrészben a tagosítás keresztül vihető lesz; tán jogosult azon kérdés, hogy azok, kik tagosítatlan földekkel bírnak, használhatják-e azokat tetszés szerint szabadon, vagy pedig tartoznak-e magukat az ugar-kényszernek alávetni?

Továbbá azon kérdés merül fel, jogosult-e a község oly gazdasági rendszernek elrendelésére, mely egyeseknek talán kedvez, de másoknak hátrányos?

Igaz, hogy a hatóság szükség esetén kimondja, miszerint a föld szabad használatának mi sem állja útját, igaz, hogy a törvényszék is ily értelemben határoz, de a föld szabad használatát mindezek dacára majdnem leküzdhetlen akadályok gátolják, melyeknek eltávolítása nem a községet, hanem az államot illeti, kivált akkor, midőn az utóbbi az adókat oly módon emeli, mely mód a mostani kataster alapját képező feltevésekkel nem talál és ezenkívül az államra nézve is felette hátrányos. Földjeink közül épen azon birtokosok vannak a legkedvezőtlemebb helyzetben, kik még áldozatok árán is marhá-

jukat istállón tartják és okszerű istállóitakarmányozást hoztak be, mert ezek az ugarlegelőt nem is használják.

(Folyt. köv.)

Kártékony rovarok ismertetése*)

A Colorado-rovar (*Coryphora decemlineata*) Észak-Amerikában 45 év óta ismeretes. Először találtott egy vadon termő burgonyafajon (*Solanum rostratum*) az ugynevezett sziklahegységben (Rocky mountains) az egyesült államok nyugoti részében, a Colorado folyó mentében; innét eredt elnevezése. Lassanként átment ezen rovar a kultivált burgonya növényekre is, melyeken oly bő táplálékot talált, hogy képzeletet meghaladó mennyiségben elszaporodván, országos csapássá vált. Feltartóztatlanul nyomult nyugotról kelet felé, 1865-ben a Mississipit átlépte, 1870-ben Canadáig ért és jelenleg már mindenütt becsapott a keleti államokba. Már 1872-ik év tavaszán Riley C. V. híres rovarász következőleg nyilatkozott róla: „Mint hogy a burgonya-rovar évenként körülbelül 50 mértföldnyire halad kelet felé, mindenütt állandó gyarmatot hagyván maga után, néhány év múlva elfogja érni az atlanti oceánt, sőt lehetséges, hogy azt is áthaladva, Európának burgonyatermő kerületeit rettegésbe hozandja.“ Ezen sajnós eventualitáshoz jelenleg már igen közel állunk, s ennél fogva szükséges, hogy azt közelebről is szemügyre vegyük.

A burgonya-rovar egy közönséges fűskata (Marienkäfer) bogár nagyságával bir, szárny-takarói sárgásfehérek, mindkét részen öt — összesen tíz — fekete csikkal ellátva. Ennél fogva könnyű felismerni. A nőstényállat 1000 és több petét rak, melyekből barna vagy sárgászörös lárvák fejlődnek ki, fekete fejjel és fekete lábakkal. Az első íz a fej mögött halavány s hátrafelé feketén szegélyezett, a tor mindkét oldalán két sor fekete folt látszik. A kinőtt lárva a földbe furja magát, és ott hasonló szintű bábba változik át. A burgonya-rovar petéi áttetszők, narancssárgák s a burgonya levelek alsó oldalához ragasztvák. A petéből szárnyas rovarrá fejlődése 30—40 napot vesz igénybe; — a nyár folyamában tehát 3—4 generáció számítható.

A burgonya-rovar lárvái képezik a tulajdonképeni pusztító elemet. A leveleket tökéletesen lerágják, minél fogva a növény elhervad. Mint hogy milliárdnyi számmal lépnek föl, rendkívüli kárt okoznak; Észak-Amerika nyugoti államaiban évek óta annyira tönkre tették a burgonyatermést, hogy több kerületben már végkép lemondottak a burgonyatermesztésről.

*) A földmívelési ministeriumnak az összes törvényhatóságok, gazd. egyletek és tanintézetekhez 22616 sz. a. intézett körrendeletnek melléklete.

Az ellenük eddig alkalmazott irtószernek elégteleneknek bizonyultak, p. a petéknek és lárváknak leszedése, mely utóbbira külön mechanikus készülékek használtattak, marószerekkel behintés stb. Ez utóbbiak között leghathatósabbnak mutatkozott egy mireny-savas réz-só — a Scheele-féle rézág vagy párisi rézöld (Parisergrün), mely réz-gálicz és mireny-savas haméleg vegyontása által nyeretik, és 25—30-szoros súlymennyiségű liszt-, mész-, gypsszel vegyítve a levelekre hintetik. Mint hogy azonban nevezett réz-só egyike a legveszélyesebb mérgeknek, általános alkalmazása alig tanácsos; — a leveleknek és gumóknak különben nem árt.

Egy más kártékony rovar, mely rendkívüli terjedése következtében Észak-Amerikában az általános figyelmet magára vonta, az ugynevezett szilvafa-ormányos (*Conotrachelus nenuphar* vagy „Curculio.“)

Ezen ormányos egy kis, érdes, púpos, barnás szintű bogár, mely a Curculionidák nagy családjához tartozik. Ormányán kívül körülbelül egy ötöd hüvelyk hosszú és más ormányosoktól a következő ismertető jelekben különbözik. Szárnytakarói mindegyikének közepén egy hosszú púpa van, mely fekete spanyolviaszhoz hasonlít, a púpok mögött hátrafelé széles, agyagsárga szalag látszik, melynek közepe többé-kevésbé fehéres.

Ezen rovar nőstényei a gyümölcsfák gyenge termékeit furják meg, és egy-egy tojásdad gyöngyszin petét raknak le, összesen 50—100-at a következő gyümölcsfajokba: szilva, őszibarack, kajszinbarack, cseresznye, alma, körte és birsalma. A petéből egy kis puha láb nélküli és szarukemény fejű hernyó képződik, mely fennebbi gyümölcsfajok zöld husával táplálkozik.

A megszállott gyümölcs be nem érik és a cseresznye kivételével lehull, mire a lárva a földbe veszi magát, hol bábba változik, melyből azután a kész rovar buvik ki. Ha csontár-gyümölcsöt nem talál, megtámadja a bogós gyümölcsöket, és ha ezek is hiányoznak, a fiatal hajtások héját rágicsálja.

A szilvafa-ormányos oly hihetetlen mennyiségben lép fel, hogy egész vidékek gyümölcstermelését tönkreteszi, a mint ez Missouri- és Illinoisban történt. Ő is nyugotról kelet felé húzódik, és nem sokára eléri az atlanti oceán tengerpartjait.

Észak-Amerikában következő irtószernek alkalmaztatnak: gondos felszedése és megsemmítése (sertésekkel felétetése) a lehullott gyümölcsnek, — fakéregből készült s a fán megerősített fogók, melyekbe ezen rovarok éjén át elrejtőzni szeretnek, végre különféle szabadalmazott készülékek (Curculio-fogók), — nagy ernyők, melyek a fák alján kifeszítettnek és rugó szerkezetűknél fogva a fát egyre rázzák. Ugyanis szokása ezen rovarnak, hogy a legesekélyebb rezzenésre holtnak tettei magát és lehull; — ezen módon milliók fogatnak el.

A harmadik veszélyes rovar a vértetű (*Schizoneura*

vagy Aphis,) egyik neme a levéltetűeknek; nevét azon piros nedvtől nyerte, melyet a szétnyomásnál kibocsát.

A vértetű szintén Észak-Amerikából származik, honét már a múlt század végén Európába, nevezetesen Skóthtonba hozott; Németországban már 40 év óta ismerik; — az osztrák monarchiában még nem constatálattott.

A vértetű nem nagyobb két milliméternél és méz-sárga, néha sötétebb barnás színezetű. Legkönnyebben felismerhető egy fehér, gyapothoz hasonló és viaszszálakból álló kiizzadása által, melyet hátán czipel, és mely 3—4-er meghaladja a test hosszúságát. Szaporodása, valamint a többi levéltetűké, rendkívüli. A nőstény rovar ősszel 30—40 petét rak, melyekből tavaszkor az első generatio fejlődik, ezt 2—3 hét múlva új sarjadék követi, és így tovább; megjegyzendő, hogy a nőstények parthogenetice eleven ivadékot szülnek; ezek éltük első szakában anyjuknak gyapjas kinövésében tartozkodnak, mely gyakran elválván a testtől, a fiatal vértetűk a szél által megszire elvitetnek. Ősszel megjelennek a szárnyas himrovarok és pedig a nőstényekkel együtt.

A vértetű az almafa nedvéből él, e végből megfurja a fiatal gyenge hajtásokat — az ugynevezett fattyuhajtásokat, minek következtében rákfenés seb keletkezik, mely, ha nem történik erélyes intézkedés, az egész fát ellepi és annak vesztét okozza. Ily módon Normandiában egy tiz mértföldnél nagyobb terület almáit teljesen tönkre tette e rovar, s Angolországban, a Rajna mellékén és legujabban Württembergben is rendkívüli károkat okozott.

A vértetű által megszállott fák már távolról felismerhetők ráknemű kinövéseik és sajátságos beteg kinézésük által. Közlebbi vizsgálatnál a gyenge hajtások alsó oldalán egy gyapjas fehér, kékesbe játszó boritékot veen-

dünk észre, mely a vértetűeknek fentebb említett viaszkos váladékából áll. Ezen állatok csoportokat képeznek, melyek szárnyatlan nőstény rovarokból és azoknak számos ivadékából állanak.

Ha ezen rovar valamely ültetvénybe nagyobb számban bevette magát, alig lehetséges azt onnét kiirtani, s csakis a baj keletkeztevel lehet erélyes eljárás folytán nagyobb elterjedését megakadályozni. A württembergi bor- és gyümölcsstenyésztők Schorndorfon szept. 21. 1874. tartott gyűlésükön következő módszert ajánlottak.

Legjobb irtó eszköz, ha a vértetű még nincsen túlságosan elterjedve, a kefe. Ha találkoznak ágak, melyek $\frac{1}{2}$ —1 méter hosszúságban már be vannak huzva a fentebb leirt fehéres anyaggal, azok rögtön lemetszendők és elégetendők; a faálló segítségével ezen ágak a fa legmagasabb részeitől is eltávolíthatók. A fák minden két hétben szigoruan megvizsgálandók, a száraz kéreg levakarandó, a sebek gyorsan bekenendők, és idegen coloniák letelepedésének meggátlására a fák bemeszelendők. Hogy azon vértetűk, melyek a földben vagy a fa aljára rakott petékből keltek ki, fel ne mászhassanak, a fákra kátránygyűrű alkalmazandó. Igen hathatósnak bizonyult ősszel a földbe vonuló rovarok kiölésére a fa környezetét egy méternyi távolságra felásatni s a földet mésszel jól megkeverni. A megszállott fáknek locsolása szappanyos vízzel, luggal, gázvizzel, csucsor-(Solanum nigrum) vagy dohány-főzettel, használ ugyan, de nincsen tökéletes hatása. Angolországban előnyösnek tartják a fakérgét fenyő- vagy terpentín-olajjal bekenni. Legbiztosabb szergyanánt ajánlhatjuk az inficiált helyeknek petróleummal mosását vagy beecsetelését, s a beteg ágaknak eltávolítását és megégetését.

T Á R S A L G Ó.

Választmányi ülés 1875. február hó 1-én.

1. A január hó 5-én tartott ülés jegyzőkönyve felolvasatván — észrevétel nélkül hitelesítettet.

2. Styriai cs. kir. gazd. egylet 1152 sz. alatt február 23 és 24-én tartandó közgyűlésére hívja meg egyletünket — tudomásul szolgál.

3. Tizenhárom tagnak részvénykötelezettsége az 1874 év végével megszűnván, — újabb belépésre fognak felszólíttatni.

4. Stein János nyomdai számláját utalványozni kéri — a 6 fl. 10 krnyi összeg kifizetésére egyleti pénztárnok ezennel utasítatik.

5. Az erdélyi kölcsönös biztosító társaság igazgatósága az egylet, mint felperes által kérelmezett csődeljárás megszüntetését kéri, — a kérelmet az elnökség teljesíthetőnek nem találván, az elnöki intézkedés választmány által utólagosan helyeseltetik.

6. Gróf Bethlen Gergely évdijas tagsági kötelezvényét benyújtja — örvendetes tudomásul szolgálván, pénztárnokhoz át-tétetik.

7. Tokaj-hegyaljai iparos egyesület 833 sz. a. belépésre szólítja fel egyletünket, — tudomásul szolgál.

8. Faesy és Frick könyvkereskedői számláját utalványoztatni kéri, — a 125 frt 18 krnyi összeg kifizetésére pénztárnok utasítatik.

9. Péterlaka község az elárverezendő tenyész bikák iránt felvilágosítást kér, — szokott módon meg fog adatni.

10. Báró Babo vonatkozással a 253. j. k. határozatra, tudatja, hogy Klosterneuburg és vidéke még elég anyagot nyújt a phylloxera tanulmányozására nézve, — tudomásul szolgálván, a megfelelő intézkedés a folyó év tavaszára tartatik fenn.

11. Fodor József tudatja, hogy az általa ajánlott 10 drb. aranyat egyletünknek feltétlen rendelkezésére bocsátja, — örvendetes tudomásul szolgál.

12. Ministerium az „Erdélyi gazda“ fenntartására a folyó évet illetőleg 1000 frtot utalványoz, — örvendetes tudomásul szolgálván, választmány külön feliratban fogja hálás köszönetét kifejezni.

13. Hosszú József megújított évdijas kötelezvényét benyújtja, — örvendetes tudomásul szolgálván, pénztárnokhoz áttétetik.

14. Demjén László könyvkereskedői számláját utalványozni kéri, — a 2 frt 20 krnyi összeg kifizetésére pénztárnok utasítatik.

15. Titkár tudatja, hogy Rettegi Sámuel tagtárs meghalálozott, — sajnós tudomásul szolgálván, szokott módon pénztárnokkal közlendő lesz.

16. Ministerium 1176 sz. alatt a gazda közönségnek eredeti magyar faj igavonó marhának bizalmat érdemlő forrásait kívánván tudomására hozni, felhívja az egyletet, hogy e tekintetben segédkezet nyújtson és a területén lakó nagyobb birtokosoktól a szükséges adatokat beszeresse és annak idején felterjessze, — választmány a magas kivánságnak eleget teendő, Gr. Bethlen Camillo, Gr. Wass Albert, Gróf Teleki Károly, Br. Bánffy Albert, közb. Gr. Teleki Domokos és Gr. Teleki Sándor urakat a kívánt adatok beküldésére fel fogja kérni.

17. Ministerium 549 sz. a. a honi sertés fajok általánosabb ismertetése és terjesztése céljából, egy részletes kimutatást szándékozik közrebocsátani és e célból felhívja az egyletet, hogy segéd kezet nyújtson és a területén lakó kiválóbb sertés tenyésztőktől a szükséges adatokat beszeresse és annak idején felterjessze, — választmány a magas kivánságnak eleget teendő, Szabó József, Gr. Teleki Károly, Tisza László, Gr. Mikó Imre, Gr. Bély Ferencz, Gr. Bethlen Géza, Zeyk József, Bárány Albert, Gr. Andrassy Gyula, legid. Gróf Teleky Domokos és Gr. Bánffy György urakat a szükséges adatok beküldésére fel fogja kérni.

18. Ministerium 22,808 sz. alatt az egylet 1874. évi működéséről és állapotáról jelentést vár, — az illető jelentés mielőbb fel fog terjesztetni s egyidejűleg a nmlgu ministerium felkérni, hogy a szőlészeti vándortanár fizetését 1200 frttal és a vándorgyűlés és tárlat költségeinek fedezését 900 frttal a jelen 1875. évre is kiutalványozni kegyeskedjék.

19. Gallicziai es. kir. gazd. egylet 1457 sz. alatt február hó 24-én tartandó közgyűlésére hívja meg egyletünket, — tudomásul szolgál.

20. Ministerium 22406 sz. alatt tudatja, hogy a phylloxera ismertetését tárgyazó népszerű értekezés készítése iránt intézkedett, — tudomásul szolgál.

21. Titkár tudatja, hogy Török Emanuel tagtárs meghalálozott, — sajnós tudomásul szolgálván, szokott módon pénztárnokkal közlendő lesz.

22. Ósdola községe az árverezendő tenyészvikák iránt felvilágosítást kér, — szokott módon megfog adani.

23. Fekete Pál szőlészeti vándor tanár az 1874-ben élvezett ingyen jegyet a f. évre is kieszközölni kéri, — a m. keleti vasut főigazgatósága e tekintetben elnökileg fel fog kérni.

24. Nyitramegye gazd. egylete köszönettel fogadja az „Erdélyi gazda“ felajánlott példányát és a kért 60 frtot beküldi, — tudomásul szolgálván, a lap küldése iránt intézkedés történt.

25. Biharmegyei gazd. egylet f. évi január 3-án tartott választmányi ülésének jegyzőkönyvét tudomás vétel végett beküldi, — köszönettel tudomásul szolgál.

26. Királyföldi tanfelügyelő az átvett 22 drb Hutterkasról az elismervényt megküldi, — tudomásul szolgál.

27. A ministerium által behozatni szándékolt buzditó díjak körüli eljárás módzatainak megállapítására 248 j. k. sz. alatt kiküldött bizottság véleményes jelentését beadja. A jelentés első sorba a rendes könyvvitel vezetését helyezi, s csak ennek alapján véli a pályázatokat megengedhetőknak; ennek megtörténtéig Erdélyben specialis ágakat vél jutalmazandóknak p. o. takarmánytermelést, szarvasmarhatenyésztést, szőlészetet stb. A jelentés továbbá röviden érinti, hogy a kitűzni szándékolt 4000 frt az egész magyar korona területére felette kevés, kiterjed a pályázásra bocsátandó minimalis birtokterületre, s végre javaslatot tesz azonos termelési vidékek megállapítására. Bővebb részletezésbe és egy jutalmazási tervet kidolgozásába csak akkor vél a bizottság bocsátkozhatni, ha a ministerium ezen röviden vázolt vezérelveket legalább Erdélyt illetőleg, elfogadja, — választmány a bizottság jelentését helyeslő tudomásul vevén, azt a nmlgu ministeriumhoz teljtartalmulag felterjeszteni határozta.

28. Lakner József az évdijas tagok közül az alapítók sorába kéri magát áthelyeztetni, — örvendetes tudomásul szolgálván, titkár a megfelelő intézkedések megtételére ezennel utasítatik.

29. Ministerium 844 sz. alatt az összes törvényhatóságok és gazdasági egyesületekhez köriratot intéz, melyben tudatja, hogy Budapesten esetleg magyar-angol hűskiviteli üzlet fog nyilni, ezen célból kívánatos a rendszeres hízalással foglalkozóktól a szükséges adatokat beszerezni, — miután egyletünk területén a gazdák csak felette csekély mérvben foglalkoznak a hízalással és nagyobb számú hízomaráhat főleg a szeszgyárak szoktak áruba bocsátani, a nmlgu ministeriumnak ezen tényállás tudomására fog hozatni.

30. Nik Ferencz vasárusi számláját utalványozni kéri, — a 6 frt 50 krnyi összeg kifizetésére pénztárnok utasítatik.

31. Titkár néhány kisebb költség utalványozását kéri, — az 1 frt 50 krnyi összeg kifizetésére pénztárnok utasítatik.

32. Az évi közgyűlés napja előre meghatározandó s kihirdetendő lévén, — választmány a martius 22—24-ig terjedő napok egyikét tüzi ki, helyiségül pedig a városi tanácstermet szemeli ki.

33. A gyümölcsészeti szakosztály jelenti, hogy a termelésre legalkalmasabb 60 alma s 60 körte lajstromát újból átvizsgálta s azon némi változtatást tett. Az így kiigazított lajstrom elé Nagy Ferencz ismertető értekezése leendő nyomtatandó s az számos példányban az országban elterjesztendő. Azonkívül Arnoldi gyümölcs mintázataiból meghozandó mindaz, mi az ajánlatba hozott gyümölcsökből megvan; — választmány a szakosztály eljárását helyeslő, a további teendők foganatosításával Nagy Ferencz és a titkárt bizza meg.

34. Bécsi es. kir. gazd. egylet egy a földmívelési ministeriumhoz intézett kérvényének pártolására kéri fel egyletünket, mely szerint a bécsi gazd. egyetemen a lótenyésztés köréből külön szakelőadások tartassanak, — választmány teljesen méltányolja ugyan a n. t. testvér egylet felszólalását, de nem érezheti magát illetékesnek e tekintetben részéről is lépéseket tenni.

35. Nagy Ferencz alaposan indokolt beszédben előadja, hogy az egyletnek a nagyutcán lévő szőlőtelepe hivatásának már megfelelt és ennek következtében feleslegessé válik, másrészt pedig a létesíteni szándékolt vinczellér-képezde tanépületének felépítésére okvetlenül pénzre lévén szükség, indítványozza, hogy a nagyutczai háztelek és szőlő eladassék és a befolyó pénz a mondott célra gyümölcsözővé tétessék, — választmány elvileg helyeslővén indítványozónak nézetét, annak tüzetes megvitatására, kivált pedig a vinczellér-képezde létesítésére vonatkozó módzatok részletes tárgyalására Gr. Teleki Gustáv, Nagy Ferencz, Csulak Dániel és a titkár személyeikben külön bizottságot kér fel.

36. Gr. Teleki Gustáv constatálván azon nagy rendetlenséget, mely a marhák elhelyezését illetőleg vásárainkon uralkodni szokott, felkéri a választmányt, hogy e tekintetben a legjobb belátása szerinti lépéseket megtenni sziveskedjék, — választmány azt hiszi, hogy miután a községek a belügyminisztérium jóváhagyásával vásárvámot szednek, ugyanezen főhatóság által arra is lesznek szoríthatók, hogy vevő és eladó azonos érdekében legalább a nagyobb marhát évjáratok és használati cél szerint korlátok mellett vagy más módon felismerhetőleg elkülönítve helyezték el és nem fog kélni ez érdekekben a nmlgu belügyminisztériumhoz indokolt felterjesztést intézni.

A torda-aranyosi gazdasági egylet felolvasásai.*)

II.

A torda-aranyosi gazdasági egylet által a tél folytán rendezendő felolvasások másodikak mult január hó 31-én délután 3 óraker a kaszinó báltermében szép számú nőekkel vegyes és válogatott közönség előtt megtartott, felolvasók voltak Szentkirályi Gábor és Dr. Wolff Gyula, első a tagosításról, második a vegytanról a konyhában értekezett.

Szentkirályi Gábor a tagosítás czimű értekezésében nagyon szép következetesség és helyességgel esetelte erdélyi birtok viszonyainkat a legrégibb időkől fogva a jelenkorig, felfejtven a földbirtoknak művelés módját, természetét és jövedelmezőségét, ugy az urbéreszek idejében, mint azok felszabadulása után, az 1854-ki urbéri pátenz életbe lépte előtt és után, nem különben az 1873-ban kelt birtokrendezési és tagosítási törvények következtében; ezen különböző időközökben volt állapotokat összehasonlította, s kiemelte a gazdaságnak jelenbeni állás pontját, számtani adatokkal bizonyította be a tagosított birtoknak a tagosítatlan feletti nagy előnyét és megczáfolva a tagosítás ellen felhozni szokott állításokat, hallgatóit teljesen meggyőzte az értekezésében kifejtett tételek igazságáról, illetőleg a tagosításnak elkerülhetlen szükségessége és hasznosságáról.

A dr. Wolff Gyula felolvasása „vegytan a konyhában“ már czimében sejteti, hogy főképpen a nálunk még leginkább a konyhában foglalkozó szép nem számára volt írva, s mint ilyen előre is érdekesnek kinálkozó s érdekességét a felolvasás egész tartama alatt fentartotta, először előadta az ételnemeknek a test táplálására szükségeltető és legjobban megfelelő tápalkatrészeinek tudományos vegyhontását, mely után áttért a főzés — különösen a leves és erdélyiesen a sobafőtt — marhahús — főzésénél végbemenő vegytani munkálatokra, s kimutatván a tudomány

alapján, hogy a jó leves a hús hátrányára és a jó marhahús a leves hátrányára készül, ajánlotta, hogy ezen két szokásos ételnem egymástól elválasztva főzessék, azaz külön készítsessék a jó leves — ahoz szükségeltető húsból, és külön a jó sobafőtt, első a húsról, utóbbi a levesre leendő minden tekintet nélkül; ezután áttért a kenyérsütésre s felfejtven annak kelesztése alkalmával végbemenő vegytani munkálatokat, megismertetett a kenyérsütésnek a különböző nemzeteknél divó gyári módszerével s különösen a legújabbban feltalált Horsford-féle sütő porral.

Ezen fentebbiekben u. m. leves, hús és kenyérben élénk találva egy polgári ebéd főbb alkatrészeit, felemlítette a hüvelyes, gumós és gyök növényeket, mint főzeléki anyagokat, azok táperjét, készitési módját előadva, utasította hallgatóit arra hogy ezen tápanyagokból mily módon kell egy jóízű ebédet összeállítani, különös tekintettel azon fő kívánalomra, hogy az egyes ételnemek oly összhangzatban legyenek egymással, miszerént bennök a test táplálására okvetlenül megkívántató táprészek kellő arányban feltaláltsanak, — s hogy vasárnapi ebédünk teljes legyen, felolvasásában szolgált kávéval és theával is, felfejtven azok előállitási, készitési módját, tápalkatrészeit és azok hatását.

A közönség száma meggyőzött mindnyájunkat a gazdasági egylet helyes számításáról, midőn ugy vélekedett, hogy nálunk a felolvasásokat csak meg kell kezdeni s majd fog az magának közönséget teremteni s azt geometriai arányban szaporítani, mert a második felolvasás közönsége kétszer akkora volt mint az első, bár folyton így szaporodnék; ezen örvedetes tény tudositásánál azonban nem hallgathatom el azon sajnos tapasztalatomat miszerént a lakosságnak éppen azon része, kik az ily felolvasások alkalmával — az oskolákba épen nem, vagy csakis nagyon rövid ideig történt járásuk által hiányzó ismereteiket leginkább gyarapíthatnák, s kikért a felolvasások díjtalanul a gazdasági egylet költségére tartatnak, legkevésbé látogatják azokat, pedig épen ezen második felolvasás első tárgya, a tagosításról tartott értekezésből megtanulhatták volna az előbb nevezettek, mint a Tordán jelenben létesítendő tagosítás elleneségei, annak hasznosságát, meggyőződhetek volna annak elkerülhetlen szükségességéről. — Ezen fájdalomosan jelzett körülmény elenyésztetése tekintetéből bátorkodom felkérni azokat, kiknek hatalmukban áll s talán kötelességük is a nép tanítására, a jó és nemes iránti buzditására, serkentésére hatni, közreműködni, sziveskedjenek jó példájuk, rábeszélésük által oda hatni, hogy az illetők ezen díjtalan felolvasásokat látogassák, és a gazdasági egyletek ezen nemes célból maga költségén rendezett felolvasásai által a kitűzött cél elérését segítsék.

Véltis Ödön.

E G Y V E L E G.

* Lapunk mai mellékletét „az első magyar kertészgazdászati ügynökség“ mag- és növényárjegyzékét melegen ajánljuk t. olvasóink szives figyelmébe.

* Birtokrendezési kérvényét az erdélyi gazdasági egyletnek a képviselőház CCCXXXII. ülésében február 6-án referálta a kérvényi bizottság előadója Molnár Antal. Első felszólaló Lázár Ádám volt, ki a kormányt utasíttatni kérte, hogy az egylet által beadott munkálat alapján, mielőbb egy törvényjavaslatot terjesszen a ház elé. Tisza László ugy is mint az erdélyi gazdasági egylet alelnöke módosítványt ad be, mely szerint a minister novellaris uton és rendeletileg mielőbb intézkedjék; a többiekre nézve pártolja Lázár Ádám indítványát. Molnár Antal Tisza nézetét magáévá tévén, azt a ház is elfogadja, végre pedig Lázár indítványa szavazatra bocsáttatik és 106 szóval 93 ellen elfogadtatik. Öszintén örvedünk, hogy az egylet

* Csak február hó 4-én jutott kezünkhez.

munkássága ily gyors elismerésre talált és birtokrendezésünk érdekében mielőbb várjuk a m. kormány előterjesztését. Nevezetes, hogy a hivatalos lapban az így lefolyt tárgyalásról egy betű sem foglaltatik!

* **Meghívás.** Folyó év és hó 14-én, azaz vasárnap délután pontban 4 órakor az erdélyi gazdasági-egylet kertészeti szakosztálya gyűlést tart, melyre a t. tagok teljes számban megjelenni kéretnek. Tárgy: „a gyümölcsészeti tárlatok mikénti rendezéséről és a bírálatnál követendő alapelvekről.“ Elnöki megbízásból: Gamauf Vilmos, szakosztályi jegyző.

* A mezőség nagyreménységű szőlőtelepei közt alig van párja a zergei új telepnek. Gr. Wass Ádám valódi műgonddal, elismert jelességű bel- és külföldi fajokkal kezdte meg új hegyek beépítését, a régiak gyökeres átalakítását. Fő figyelem a legjobb bort adó francia fajokra fordították. Már az idén sok bor- és asztali fajból szép készlet vessző kerül eladásra. Nevezetesebb borfajok vesszőiből kaphatók Marsanne, Sauvignon és Aresimotte. Asztaliakból Izabellafélék, többféle Chasselas-ok, muskotályfélék, s a legújabbakból Napoleon d'Algerie, Gros Kollman, Cyprusi, nagy Frankenthali, rózsaszínű Mamelen, van der Laan, Santinée jaune és rouge stb. Egy száz vesszőnek ára 2 frt. Traminernek ezere 6 frt. Megrendeléseket elfogad Kolozsvárt Nagy Ferencz, Czegébe a birtokos.

* Érdekes statisztikai adat a gazdasági időszaki sajtó köréből. A styriai országos gazd. egylet hivatalos lapja „Steirischer Landbote“ a következő előiránnyal lépett az új évbe: 1. Bevételek: előfizetési díjakból 2200 frt, segély az országos alapból háromezer frt, hirdetések 100 frt, összesen 5300 frt. 2. Kiadások: szerkesztésért 500 frt, az egész szövegnek lefordítása szloven nyelvre 400 frt, tiszteletdíjak 300 frt, nyomdai költség és expedíció 5000 frt; összesen 6200; tehát esetleg 900 frt deficit, melyet az egylet fog hordozni. A jelen szerkesztett lap havonként kétszer jelenik meg egy iven az „Erdélyi gazda“ nagyságában, előfizetési díj nem tagok számára 2 frt, tagok számára 1 frt o. é.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

H i r d e t é s e k. Jelzalog kölcsönök.

Alólírt „Ipar- és keresked. ügynöki iroda“ tisztelettel jelenti miszerint: Szilárd anyagból épült kolozsvári bérházakra törlesztési kölcsönöket 500 forinttól kezdve a legmagasabb összegig gyorsan eszközöl.

Ugyiszintén a birodalom bármely részében telekkönyvezett földbirtokra is 500 forinttól kezdve a legmagasabb összegig.

Nagyobb kölcsönöknél feltűnő előnyt nyújt.

Bővebb értesítéssel a módoszatok iránt posta útján készséggel szolgál.

A hatóságilag engedélyezett általános

(3) (4-26) „Ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda“

Kolozsvárt, óvár bástyauteza, 6. sz.

Értekezhetni posta útján vagy személyesen naponta d. u. 1-4 óráig.

Üzlethelyiség változtatása.

Van szerencsém a nagyérdemű t. cz. gazda-közönséggel tisztelettel tudatni, hogy a főpiacon Dávid Antal-féle házban lévő

mag- és terményüzletemet

ujjonnan berendezve belmagyaruteza 7-ik sz. alá tettem át.

(1) Tisztelettel (7-52)

TAUFNER FERENCZ.

Borkövet, borsavas meszet, borélesztőt higan és tésztaalakban (nedvesen és szárazon) vesz

RÓSA L. E.

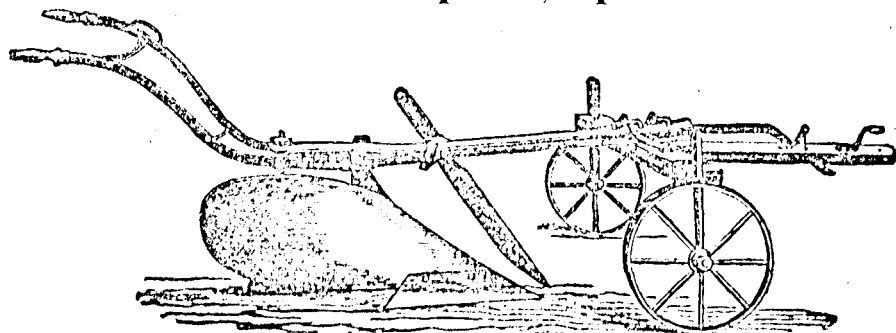
vegyészeti termények gyára
Budapestben.

(15)

(1-3)

Gubicz László gazdasági gépgyára

Budapestben, Lipót-uteza 41-ik szám.

Ajánlja általános elismerésben részesült kitűnő

Gubicz-ekéit,

ugyszinte magtakaróit, boronáit, rög-törőit, rostáit stb. Julányos ár mellett.

Árjegyzéket kívánatra bérmentesen küldve, megrendeléseket pontosan teljesít

Gubicz László.

(7)

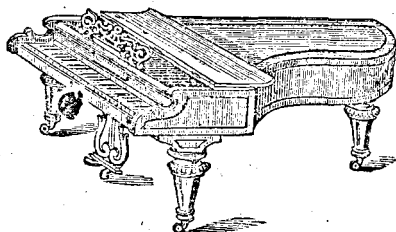
(3-26)

Legjobb és legolcsóbb forrás

ZONGORÁK és HARMONIUMOK

beszerzésére.

használt zongorák megcserélésére,
valamint mindenemű húros hangszerek, azok alkatrészeinek és mindenféle húroknak vásárlására.

Zongora-kölcsönzési
raktár.Zongora-javítási
műhely.

TRISKA FERENCZ
KOLOZSVÁRT,

A távirdai hivattal szemben.

Kivánatra legujabb, 1875-re szóló árjegyzékemmel
bérmentve szolgálók. Üzletemben a lehető legnagyobb
olcsóság a legszigorubb lelkiismeretességgel párosul.

Zongora hangolás bármily távol vidéken is olcsón
elvégeztetik. (2) (4-26)

JANKO VINCZE**CÉPCYÁRA KOLOZSVÁRTT.**

A múlt évi hivatalos statisztikai adatok szerint Erdélyben 181016 eke állott a földmívelés szolgálatára, melyek között csak 3967 vas eke találtatott.

A cultura magasabb fokán álló államokban a vas-ekék általában tökéleteseknek tartatnak, mint a faekék, s azoknak elterjedése egyszersmind a gazdaság fejlődési fokát jelzi.

Bátor vagyok jó hírünk és nevünk érdekében a t. cz. gazdaközönséget ezen körülményre megújítva figyelemztetni s egyuttal értesíteni, miszerint gyári üzletem ez idő szerint kiválólag ekegyártással foglalkozik.

Ekéim az erdélyi földviszonyokhoz átalakítva

Gubicz, Vidats és Clayton-féle

minták szerint készülnek javított szerkezettel s mostani alakjukban a legkövetelőbb igényeket is kielégítik.

Ekéimet ötféle nagyságban készítettem. Az első számú legnagyobb, az ötödik számú legkisebb.

Az árak az ekék nagysága szerint következők: 25 frt, 22 frt, 20 frt, 18 frt, 16 frt; vastengelyű eketaligáé 14 frt, fatengelyű taligáé 12 frt. Levél által tett megrendeléseket is gyorsan és pontosan teljesítek.

Répvágók, szecsavágók, morzsolók, rosták, borsajtók, borfejtő szivattyúk gyáramban mindenkor kaphatók.

Megromlott gépek kijavítására is teljes készséggel ajánlkozom.

Kolozsvártt, 1875.

teljes tisztelettel

JANKO VINCZE
cépcyár tulajdonos.

(14) (1-26)

P i a c z i á r a k .

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A h e t i v á s á r		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mazsa		Egy bécsi öl	1 font
h e l y e	napja	tiszta b u z a	elegy b u z a	rozs	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
á r a k r a j e z á r o k b a n										
Kolozsvár	feb. 11	410-440	260-300	250-280	140-160	260-270	165	85	1100	21
Nagy-Várad	decz. 29	380-480	340-370	280-320	180-200	260-300	300	140	1500	24
Máros-Vásárhely	jan. 20	350-390	276-306	210-250	128-140	—	190-210	60-90	800-1280	16
Károly-Fehérvár	jan. 30	400-408	310-320	248-268	174-185	—	165-175	100-120	900	20
Nagy-Szeben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó	decz. 31	388-455	361	290-312	135-141	318	—	—	—	18
Benztercze	feb. 2	360-410	300	280	150	—	160-200	95-150	600	14
Nagy-Enyed	feb. 4	350-400	288-325	200-250	130-140	—	290-300	35-45	800	18
Szamosujvár	feb. 1	400-460	320-360	300-310	130-140	—	200	50	1400-1600	18
Décs	feb. 2	360-400	300-320	240-260	120-130	—	140-150	50-80	800	15
Torda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Erdélyi földterhermentesítési kötvény 75 frt 90 kr. — Ezüst árkelet 105.—

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjszabályzata.

	1-1		1-3		1-6		1-12		1-24		1-52	
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
10/16 lap	14	—	36	—	70	—	120	—	200	—	360	—
8/16 „	7	—	18	—	35	—	60	—	100	—	180	—
4/16 „	3	50	9	—	17	50	30	—	50	—	90	—
2/16 „	1	75	4	50	8	75	15	—	25	—	45	—
1/16 „	—	90	2	25	4	40	7	50	12	50	22	50

Nagyobb hirdetéseknel külön kedvezmények.

Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hanyaszor a hirdetés megjelenik.

A szilveszter megrendelésben világosan kérjük kitenni: mennyi helyet igényel a beküldés mellékelt hirdetése számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala és a Gámán János örökössei nyomdájának központi irodája (főter gr. Gyulai-báz) Mellékletek százanként 1 o. ó. forintba számítatnak.

T A R T A L O M :

Ugarkényszer és ugargegő. — Kártékony rovarok ismertetése. — Társalgó. — Választmányi ülés 1875. február hó 1-én. — A tordai aranyosi gazdasági egylet felolvasásai. — Egyveleg. — Hirdetések. — Piaczi árak.